

В.ГРЕНДЖА-ДОНСЬКИЙ – ЗАСНОВНИК НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЬОЇ АНТРОПОНІМІЇ НА ТЕРЕНАХ ЗАКАРПАТТЯ

Анотація. У статті простежується використання найважливіших засобів вираження ідеї соборності – літературно-художніх антропонімів, віддзеркалення реалістичності та етнографічно-фольклорних впливів.

Annotation. The article is devoted to the usage of the most important expressive means of collectivism's idea – the literary-artistic anthroponyms, the realistic reflection, and ethnographical and folk influences.

Ключові слова: реалізм, романтизм, історизми, фольклор, літературно-художні антропоніми, топоніми.

Ключевые слова: реализм, романтизм, историзмы, фольклор, литературно-художественные антропонимы, топонимы.

Key words: realism, romanticism, historisms, folklore, literary-artistic anthroponyms, toponyms.

Літературна творчість В. Гренджі-Донського від самого її початку перебуває під пильною увагою як мовознавців, так і літературознавців [9, 147-150; 6, 388-447; 5, 5-15], і це цілком справедливо, оскільки, за словами О.Мишанича, письменник був одним із перших, хто почав творити нову сучасну українську літературу на Закарпатті, а його твори зайняли чільне місце в літературному процесі Закарпаття та є внеском у літературу всього українського народу [5, 15]. Крізь усю його творчість проходить ідея соборності та державності України.

Василь Гренджа-Донський відомий як громадський діяч і журналіст [2, 107-110], тому його слово є актуальним. Багатство творчості батька національного відродження Закарпаття почало відкриватися читачеві лише сьогодні. Перевидано художні, публіцистичні твори, з'явилася низка досліджень публіцистичної та художньої творчості видатного митця. Серед них і перше монографічне дослідження В.Барчан „Поетична творчість В. Гренджі-Донського”. Мовотворчість В. Гренджі-Донського, попри її не меншу важливість для утвердження нової української літературної мови на всіх українських етнографічних землях, аналізувалася лише принагідно та фрагментарно [9, 147-150; 7, 209-215; 8, 293-302]. З літературно-художньої онімії лише один розряд літературно-художніх онімів – ороніми стали об'єктом вивчення у статті М.Сюська та Я.Шебештян, проте у жодному з досліджень не піддавалася комплексному вивченню літературно-художня антропонімія письменника, що, на нашу думку, суттєво сприяло б об'єктивній та всебічній оцінці мовотворчості талановитого закарпатського письменника і журналіста, тоді як ще в кінці 30-х р. Ф.Тіхий справедливо зазначив, що В.Гренджа свідомо намагається оволодіти нормами української літературної мови [9, 147].

Літературна спадщина В.Гренджі-Донського досить об'ємна: за підрахунками його дочки і ретельної дослідниці його творчості – З. Гренджі-Донської, вона нараховує „понад 1000 поезій, 13 поем та віршованих оповідань, 6 повістей, понад

50 оповідань, спомини та документальні матеріали з історичних подій 1938-39 рр., біля 30 драматичних поем та п'єс, п'єсок та сценок, 38 радіосценок, біля 25 оповідань...” [3, 67]. У тематичному аспекті літературні тексти В.Гренджі-Донського також покривають дуже широкий спектр: від історичної тематики кін. VIII – поч. IX ст. аж по 30-х рр. XX ст. Таке тематичне багатство літературних текстів пояснюється, на нашу думку, глибоким усвідомленням автора свого місця та ролі в закарпатоукраїнському літературному процесі та прагненням його включити у загальноукраїнський літературно-мовний контекст. Оскільки В.Гренджа-Донський, з одного боку, чудово усвідомлював свою українську етномовну належність, а тому свідомо творив саме українську літературу та українську літературну мову, а з іншого, – був добре обізнаний з класичними зразками нового українського красного письменства, в якому явно домінували реалізм та романтизм, тому намагався врахувати досвід та здобутки своїх славних попередників з інших українських регіонів.

Саме цими факторами можна пояснити, що літературно-художня антропонімія В.Гренджі-Донського будується на засадах мовного реалізму. Тому власні назви персонажів письменник добирає з огляду на час, місце дії твору, національне та соціальне походження денотата. Якщо дія твору відбувається на закарпатській Верховині міжвоєнного періоду, то й персонажі іменуються антропонімами, поширеними у цьому регіоні українських Карпат. Суттєво вплинув на реалістичність літературно-художньої антропонімії повісті „Ілько Липей. Карпатський розбійник” та роману „Сини Верховини” той факт, що ці твори, як справедливо відзначали літературознавці, є значною мірою автобіографічні. До літературно-художньої антропонімії прозових повістей з життя верховинців XX ст. письменник широко залуцає реальні іменуваних реальних історичних осіб. Реальні антропоніми діячів міжвоєнного Закарпаття – *Ілько Липей, Микола Шугай* („Ілько Липей. Карпатський розбійник”); *Омелян Невицький, Дмитро Німчук, Антон Бескид, Август Штефан, Іван Мо-*

ндок, Ірени Кондратович, Орест Сабов, Ключурак, брати Климпуші, Юлій Гаджега, Віктор Желтвай, Іван Куртяк, Михайло Брацайко, Врбель – чи сусідньої ЗУНР (державний міністр Дмитро Вітовський, хорунжий Мандзій) забезпечують не лише локалізацію дії твору в просторі та часі, а й завдяки своїй автентичності гарантують реалістичність зображуваних персонажів та подій.

Мовний реалізм є основним критерієм добору іменувань вигаданих персонажів прозових творів В.Гренджі-Донського. Так, наприклад, у повісті „Ілько Липей. Карпатський розбійник” письменник широко використовує поширені у південно-східних районах Закарпаття іменні варіанти *Панько, Продан, Симко, Шпень, Юра, Анна, Анцька, Василюк, Гафка, Ержіка, Євка* [12, 171-194] або двочленні найменування персонажів, у складі яких є прізвиська, типові у зображуваному регіоні. Пор.: Марійка *Лолін*, Микола *Воробок*, Василь *Філеш*, Юрко *Клевець*, Андрій *Костюк*, Василь *Юрик*, Федір *Попадич*, Юра *Гримот*, Симко *Могорита*, Юрко *Микитчак*, Гриць *Цендра* та ін. [13].

Величезний характеристичний потенціал щодо регіонального походження героїв В.Гренджі-Донського мають ЛХА, утворені на базі народно-розмовних антропонімних класів, зокрема андронімів, матронімів, патронімів, а також специфічних описових моделей найменувань з присвійним компонентом. Наприклад: *Марійка Лолинова, син Ілька Юри Липейового* («Ілько Липей. Карпатський розбійник»); *Бибаня, Бобиканя, Бокотеїха, Бундячиха, Довбаліха, Гудзиканя, Кочерганка, Пилипканя, Шеметканя; Анцька, донька Федорича* („Сини Верховини”) [11, 160, 161].

В окремих випадках письменник ретельно описує цілу історію іменування конкретного персонажа, яка вражає своєю достовірністю та стає своєрідним нарисом про традиційну народну антропонімію українських Карпат. Такою є, наприклад, історія власного найменування дружини заможного селянина Федорича: „*Федоричиха* була з роду *Маслійів*, тому називали її не *Федорочкою* або *Федоричихою*, але просто *Маслійкою*, так, як від дитинства. Так само *Анцьку* ніхто інакше не називав, тільки *Маслійкою*. Так її називали діти, бо до школи вона не ходила, щоб її там записали законним, писаним прізвиськом. Це прізвисько неначе приросло до неї. Ані батька *Продана* ніхто не знав з його прізвиська *Гринюх*, а тільки *Степан Парацин*, бо бабуся *Продана* була на ім'я *Параска*” („Сини Верховини”).

Не тільки літературно-художню, а й етнографічно-фольклорну цінність має обряд продажу хворої дитини та зміни її хрещеного імені на язичницьке *Продан*, реалістично описаний В.Гренджею-Донським у романі „Сини Верховини”: мати головного героя роману, зневірившись у місцевих знахарках, вирішує врятувати життя свого первістка, здійснивши поширений в українських Карпатах обряд продажу свого хворобливого сина односе-

льцеві Шостакові, у якого „діти ведуться, має шіснадцятьоро і всі живуть”.

„Дитину роздягли догола, відчинили вікно, Шостак стояв надворі під самим вікном, а Векла з Оленою в хаті.

- Продай мені твого сина, – мовив Шостак.

- Продам, бо тобі діти щастять.

- Скільки грошей просиш за сина? – питав далі Шестак.

- Один пінять, – відповіла мати.

Шостак вибрав з кишені маленьку почорнілу монету і подав Олені через вікно, а Олена через вікно подала сина з теплою пеленою.

- Нехай тобі від нині *Продан* буде ім'я, – сказав Шостак, загорнув хлопця в пелену і взяв на руки.

З тієї днини ніхто не смів дитину інакше звати, тільки *Проданом*, це було його нове ім'я”.

Зображений ритуал продажу дитини – не вигадка письменника, а антропонімія реальності міжвоєнного Закарпаття, оскільки проф. П.П.Чучка ще в середині ХХ ст. відзначав непоодинокі приклади, коли закарпатські верховинці були записані по батькові як *Проданович* [14].

Прагнення письменника точно, без найменших змін відтворити українську народну антропонімію рідного Волового (Міжгір'я) було таким великим, що В.Гренджа-Донський один із андронімів подає усупереч нормам українського правопису, лише за фонетичним принципом як *Маслійка*, а не *Маслейка* (бо він утворений від прізвиська *Маслей*, а не *Маслий*). Такий авторський прийом буквального відтворення звучання народних андронімів, на нашу думку, суперечить засадам мовного реалізму, тому його можна кваліфікувати як натуралістичний, бо ЛХА *Маслійка* має уневиразнену структуру та не несе особливого стилістичного навантаження.

Специфічною рисою антропонімічного почерку В.Гренджі-Донського є всі підстави вважати особливе прагнення письменника використати власні назви персонажів не лише для їх національної ідентифікації, а й з метою глибшого розкриття рівня їх національної самосвідомості. Про це, на нашу думку, свідчить уже сам факт вибору письменником промовистого псевдоніма *Донський*. За словами доньки Зірки, „до прізвиська *Гренджа* „він додав „Донський”, щоб символічно висловити свою віру у нероздільність українських земель, які сягають від Карпат – його колиски – до самого Дону. Декретом, одержаним від Чехословацького уряду, було йому, його дружині та нащадкам дозволено вживати це прибране прізвиське і в приватному житті” [3, 7].

Тому письменник не обмежується реалізмом при доборі власних найменувань персонажів інших національностей, що є визначальним для літературно-художньої антропонімії В.Гренджі-Донського: персонажі-чехи іменуються типовими чеськими прізвиськами *Їровшек, Новотні, Поспішіл, Жегак, Вацек, Віт* або поширеними серед чехів

найменшими *Вайнгарт, Цімріх, Гренцер*; євреї – єврейськими антропонімами *Арон, Іцк, Цвайг, Зіхерман, Пікель, Абрум Грінберг, Гедайл Рапапорт, Хамбер, Абрум-Герш, Фроїм Кац*, угорці – капітан *Бержені*, граф *Телекі*, правник *Зомбор* та ін. Письменник успішно намагається використати ЛХА як мовний засіб для набагато ширшої національної характеристики денотатів-персонажів.

Щоб досягти більшої реалістичності у відтворенні мовної дійсності, а відтак і більшої довіри до зображуваних подій та персонажів, В.Гренджа-Донський у згоді з тогочасними реаліями називає головного героя повісті „Ілько Липей. Карпатський розбійник” не лише українським варіантом імені і прізвища, а й угорськомовним – *Ліпей Іллейшей*, а його брата Івана, що поїхав на заробітки в США, – англomовним – *Джон Липей*.

Національне прозріння одного із героїв роману „Сини Верховини” супроводжує промовиста його відмова від змадяризованого прізвища *Halacsok* чи *Галовчк* на повернення до батьківського *Головчук*. Дещо інше смислове та емоційне навантаження – осуд національного ренегатства – засвідчує зміна одним із персонажів батьківського прізвища *Іляшкевич* на *Іллейш*: „державного прокуратора Андора *Іллейша*, яничара, зрадника свого народу, змадяризованого русина, сина липшанського греко-католицького попа *Іляшкевича*”. Процес мадяризації українських прізвищ, за даними проф.П.П.Чучки, був справді масовим як на початку ХХ ст., так і у роки окупації Закарпаття хортистською Угорщиною [10]. У такому ж аспекті письменник оцінює й перетворення серба *Александра Петровича* на угорського поета *Шандора Петефі*: „*Петефі!* Гадасте, що він був мадяром? *Петефі* – це тільки його підібране ім'я, яке собі поет вибрав, але урядово він був *Петровичем*. А його мати була чистокровна словачка”.

Описуючи вибір імені немовляті у романі „Сини Верховини”, В.Гренджа-Донський вкладає в уста національно свідомого нотаря Дулішковича застереження, що угорські власті мадяризують українські імена: „... з *Йосипа* буде *Йовика*, а з *Михайла-Мігаль*. Може той український батько сто разів казати ім'я *Гриць*, матрикар до книги запише *Гергель*, *Василя* на *Ласлова*, *Юрка* заведе як *Дьєрдь*, а з *Миколи* зробить *Міклоша*, із *Степана* – *Іштвана* або *Пішту*. З *Олексія* – *Елека*, з *Олександра* зробить *Шандора*, з *Володимира* – *Елемейра*, *Варвару* запише як *Борішку*, *Василину* – *Цецилію*, а навіть *Марію* заведе до книги як *Марішку* або просто *Марчу*...”. Тому Дулішкович пропонує батькові, а разом і читачам роману, вибирати „староруські імена наших славних предків, вони чудово звучать, а головне те, що їх мадяри не зможуть перекрутити і мусять написати в оригіналі: *Олег, Ігор, Ярослав, Константин, Максим, Любомир, Сава, Борис, Олесь, Панько, Сергій* і чимало інших, а дівочі імена: *Віра, Галька, Ольга, Дарка, Ксеня, Оксана, Люба, Людмила, Марина, Марта, Мотря, Надія, Настася, Настя, Одоця,*

Параска, Тетяна, Юстина та інші”. Такий антропонімічний етюд, вплетений у текст роману „Сини Верховини”, окрім характеристики персонажів, має й просвітницьке значення, що було дуже важливим у часі написання роману.

У тексті роману „Сини Верховини” літературно-художня антропонімія стає також одним із найважливіших засобів вираження ідеї соборності, єднання українців Закарпаття, Галичини та Наддніпрянщини. Так, у романі „Сини Верховини” В.Гренджа-Донський, щоб наголосити на регіональних відмінностях єдиного українського народу, при описі паломницької подорожі верховинців у гошівський монастир виокремлює епізод, коли галицький селянин з-під Болехова називає сина *Івасем*, а не звичним для верховинців *Іванком*. Виразником ідеї соборності України у романі „Сини Верховини” є образ втікача з Наддніпрянщини, прізвища якого ніхто не знав, а сам він називав себе наддніпрянським іменним варіантом *Тиміш*. Саме засоби літературно-художньої антропонімії допомагають письменникові переконливо розкрити сприйняття характеру взаємин між українцями з різних регіонів: „*Тимоша* трохи гнівало, що всі його називали мацкалем, і він часто застерігав проти тієї назви. На *Тимоша* ніхто не міг звикнути, бо такого імені не було в селі, був лиш *Тимко*. Але згодом привик і вже не протестував”.

У згоді з місцевим антропонімічним узусом В.Гренджа-Донський дуже економно використовує емоційно марковані варіанти імен. Здрібніло-пестливі варіанти імен автор вживає лише у розмові закоханих або при звертанні до дітей: *Марійко, Васильку, Федірку*. Пор.ще: „Так воно і приросло до цього маленького чоловічка, не можна було собі уявити, щоб любий хлопчик інакше називався, ніж *Любчиком*” („Сини Верховини”). У літературно-художній антропонімії В.Гренджа-Донського ми не зафіксували жодного згрубіло-зневажливого іменного варіанта, бо негативну оцінність письменник передає за допомогою неантропонімічних мовних засобів.

Ще однією авторською рисою антропонімічного почерку В.Гренджа-Донського можна вважати практично цілковиту відсутність в його літературних текстах інформаційно-оцінних ЛХА. В.Гренджа-Донський не використовує ЛХА для розкриття характеру денотата, особливостей його зовнішності, якихось життєвих подій чи ситуацій. Ігнорування інформаційно-оцінних ЛХА можна, очевидно, пояснити прагненням письменника правдиво та реалістично відображати навколишню дійсність, а мовна реальність якраз формує переконання про асемантичність онімів, зокрема прізвищ, на що й зважав В.Гренджа-Донський.

Значний відсоток у літературно-художній антропонімії В.Гренджа-Донського складають ЛХА-історизми. Це пов'язано головним чином з тим, що письменник написав цілу низку історичних повістей, драм, віршованих поем. Особлива увага В.Гренджа-Донського до історичної проблематики

зумовлена його прагненням створити літературно-художню історію Закарпаття, щоб довести не лише належність місцевого населення до українського народу, а й тісні, нерозривні зв'язки його з однокровними братами по той бік Карпат.

Хронологічний діапазон літературних творів В. Гренджі-Донського досить широкий: від IX по XVIII ст. Нижня хронологічна межа літературних текстів письменника не випадкова, адже саме на кін. IX ст. припадає поява на теренах Закарпаття та Придунайській низовині кочівники племен угрів. Щоб довести, що на той час землі сучасного Закарпаття були заселені українцями, В. Гренджа-Донський пише історичні поеми „Князь Лаборець” та „Василина. Князівна Гуцулії”. Ці твори написані на основі народних переказів та легенд, які й диктували письменникові склад їх літературно-художньої антропонімії. Так, літературно-художню антропонімію поеми „Князь Лаборець” складають: запозичений народної творчості ЛХА *Лаборець*, найменування напівісторичного угорського вождя *Арпада* та авторський ЛХА *Славолюб*, який письменник утворив за поширеною моделлю слов'янських імен-комполіт. Причому треба відзначити, що ЛХА *Славолюб* не є характеристичним, бо його персонаж-денотат не є славолюбом чи марнославною особою, навпаки, це відважний та вірний соратник Лаборця, що гине героїчною смертю.

У поемах „Олена Верховинка” та „Василина. Князівна Гуцулії” увесь літературно-художній антропонімікон фольклорного або авторського походження, бо ніяких достовірних писемних свідчень про зображувані події не збереглося. Оскільки у поемі „Олена Верховинка” письменник використовує єдиний ЛХА, авторський за походженням, – *Олена Верховинка*, то, щоб додати правдивості зображуванім подіям, він використовує низку літературно-художніх топонімів – *Кичера*, *Кам'янка*, *Торшоля*, *Мириша*, *Кук*, які, щонайменше, покликані легітимізувати підзаголовок поеми – „Легенда про заложення рідного села”.

До історії рідної Верховини В. Гренджа-Донський повертається в драматичній поемі „Верховина”, де автор зображає долю свого рідного краю у трьох хронологічних зрізах: XI ст., XIII ст. та XX ст. Для репрезентації кожного з періодів письменник добирає найзнаковіші імена кожної з епох, які вводить у текст драматичної поеми як ЛХА. Для IX ст. такими ЛХА виступають *Лаборець*, *Альмош*, *Арпад*; для XIII ст. – князь *Лев Данилович*, король *Карло-Роберт*, *Тренчанський Чак Матій*; для XX ст. *Микола Шугай*, *Браццайко*, *Гортій*. Окрім безіменних дійових осіб, яких автор називає апелятивами *старець*, *смерд*, *кардинал*, *мечник*, *чеський робітник*, *угорський жандарм*, привертає увагу вдала спроба В. Гренджі-Донського створити авторські ЛХА – *Верховина*, *Богемія*, перший з яких уособлює малу батьківщину письменника, та перегукується з поширеним у новій українській літературно-художній антропо-

німії, зокрема П.Куліша, ЛХА *Україна* та виконує ідеологічну функцію – утверджує ідею соборності українського народу, розділеного „поміж ворогами”. Пор.:

*Матусю, Русе-Україно,
Почуй мій голос, о, почув!
В лихому горі порятуй!*

Окрім імен реальних історичних та легендарних осіб, В.Гренджа-Донський вводить у текст поеми „Верховина” імена вигаданих героїв, хоча добір таких імен письменник здійснює у згоді з історичною правдою. Напр.: *Славолюб*, *Григорій*, *Петро Петрович Петенько*, *о.Василій*.

Серед ЛХА творів В.Гренджі-Донського на історичну тематику впадає в око використання письменником патронімів чи імен по батькові типу *Петро Петрович*, характерних для Наддніпрянщини прізвищевих назв на *-енко* на зразок *Густенко* („Останній бій”) або *Мочаренко* („Сотня Мочаренка”), символічних найменувань *Корятювич*, *Довбуш*, *Шевченко*, а також ЛХА, запозичених зі „Слово о полку Ігоревім” *Буйтур-Всеволод*, „Петро Петрович”, що, на нашу думку, мало символізувати єдність українського народу від Дону до Сяну.

У поемі „Василина. Князівна Гуцулії” літературно-художній антропонімікон нараховує три ЛХА – *Василина*, *Борис*, *Дормидон*, кожен з яких має національну значущість: *Борис* вказує на слов'янське походження денотата, *Домидон* – на грецько-візантійське, а *Василина* має виразну конотацію імені з регіону українських Карпат.

Історичні поеми та „Останній бій” також створені на базі народних переказів та легенд, творчо переосмислених В. Гренджею-Донським. Тому тут явно переважають ЛХА авторського та фольклорного походження: князь *Богдан*, *Левко*, *Степан Петренко* („Червона скала. Князь Богдан (епос про Хустський замок з XIII ст.)”), *Юліяна*, *Салай*, *Хмара* („Останній бій”). Однак низка ЛХА, утворених на базі реальних найменувань реальних історичних осіб – українських, монгольських та чеських – князь *Данило*, *Лев зі Львова*, хан *Бату*, князь *В'ячеслав* дозволяє письменникові чітко окреслити час та місце дії саме засобами літературно-художньої антропонімії.

Разом з тим треба відзначити, що літературно-художня антропонімія історичної поеми „Червона скала. Князь Богдан (епос про Хустський замок з XIII ст.)” не лише виконує первинну функцію ідентифікації-диференціації, а В.Гренджа-Донський робить окремі вдалі спроби використати ЛХА з метою глибшої характеристики денотата або з метою викликати певні алюзії чи історичні паралелі. Так, сина князя Богдана, що маленькою дитиною потрапив у татарський полон, виховали на яничара, що й засвідчує зміна імені *Івась* на *Кугайбей*. Пор.: „Скажи, що князь малий – не князь, Вже *Кугайбей*, а не *Івась*”. Алюзії чи конкретні історичні паралелі породжує використаний В.Гренджею-Донським літературно-художній мікротопонім *Криваве поле*, який дуже нагадує знако-

вий топонім української історії ХХ ст. – *Красне поле*.

В літературних творах на історичну тематику В.Гренджа-Донський загалом лише зрідка вдається до творення ЛХА-історизмів у душі зображуваної епохи. Таке економне ставлення до цього мовного прийому – риса онімійного стилю письменника. Однак в історичній повісті „Петро Петрович” В.Гренджа-Донський показує, що він може досить майстерно відтворити антропонімійну картину зображуваної доби. Так, описуючи учту Петра Петровича в Ужгородському замку, письменник називає таких гостей князя: королівський комірник *Венедик Борці*, український боярин *Юрій Мишковський*, кривняки палатина *Яким Довбай* та *Степан Дорогий*, гості з Середнящини *Іван Гвоздаї*, *Панько Попович* та ін. Ці ЛХА, а також ЛХА-історизми, якими автор іменує угорців (мадяр *Елеш Майошгазі*, *Ернеї*, *Бекчей*, брати *Акоші з Боршоду*), – усе підпорядковано прагненню письменника створити історично правдиву картину життя наших предків.

Хоча літературно-художня антропонімія В. Гренджі-Донського має не усі типи характеристичних ЛХА, проте в ній досить широко представлено дейктичні ЛХА. Використання дейктичних ЛХА в романі „Сини Верховини” диктувалося, окрім суто естетичних, ще й міркуваннями конспіраційними. Адже дейктичними ЛХА В. Гренджа-Донський тут називає персонажів, прототипи яких зі зброєю в руках захищали свою Гуцульську республіку від зазіхань угорських завойовників. Сам письменник використання дейктичних ЛХА пояснює так: „З огляду на недалекий минулий час і на те, що учасники ще живуть, всіх провідників революції і герої нашого народного повстання я скрив під псевдонімами, вже й через саму форму новел цієї збірки, а полеглих назвав правдивим прізвиськом” [4, 402].

Більшість дейктичних ЛХА В. Гренджа-Донський утворює шляхом трансформації реальних прізвиськ їх прототипів. Так, від реального прізвиська *Німчук* письменник утворив дейктичний

ЛХА *Нямещук*, від *Копанчук* – *Панчук*, від *Гундяк* – *Нудяк*, від *Йосипчук* – *Несипчук*, від *Воробець* – *Воробчук*, від *Романюк* – *Романчук*, від *Невицький* – *Невичанський*, від *Торонський* – *Тронський*, від *Шима* – *Зима*, від *Рибович* – *Рябович*, від *Мурико* – *Мицько*, від *Чанда* – *Джанда*, від *Гасвич* – *Гасвський*, від *Завадський* – *Завицький*, від *Чучка* – *Ручка*, від *Долинай* – *Догинай*, від *Медве* – *Медвідь*, від *Парканій* – *Карпаній*, від *Волощук* – *Волощак*, від *Келемен* – *Коломан*, від *Джумурат* – *Джурат*, від *Рогужинський* – *Рожинський*, від *Іванюк* – *Іванчук*, від *Тимчук* – *Тимощук*, від *Кабалюк* – *Кабаль*, від *Мочаринюк* – *Мачар*, від *Кондратович* – *Кондра*. І лише при номінації прототипів Ключурака та братів Климпушів В. Гренджа-Донський використовує ЛХА (*Шовковий* та *Кочергани*), які ніяк не пов’язані з реальними прізвиськами.

Літературно-художня антропонімія В. Гренджі-Донського відкриває новий етап у розвитку української літературно-художньої антропонімії на теренах сучасного Закарпаття, поширивши засади творення та функціонального наповнення нової української літературно-художньої антропонімії на найзахідніші українські етнографічні терени. На нашу думку, основною прикметою літературно-художньої антропонімії В. Гренджі-Донського можна вважати її глибокий реалізм, забарвлений фольклорними впливами. Значна увага письменника до творення та використання ЛХА-історизмів, що було притаманно для В. Гренджі-Донського, зумовлюється прагненням письменника використати свої літературні тексти для пропаганди ідей соборності українського народу, а ЛХА він використовує як один із найефективніших мовних засобів. Висока творча майстерність В. Гренджі-Донського, його авторитет як письменника, журналіста, громадського діяча сприяли утвердженню не лише нової української літературної мови, а й засад нової української літературно-художньої антропонімії на теренах сучасного Закарпаття та Пряшівщини.

Література

1. Барчан В. Поетична творчість В. Гренджі-Донського: Навчальний посібник / Барчан В. – Ужгород : Карпати, 2004. – 152 с.
2. Барчан О. Пропагандистська діяльність В. Гренджі-Донського у період виборів до сойму Карпатської України / Наук. вісник Ужгор. у-ту. Серія: Філологія. – Вип. 18. – 2008. – С. 107-110.
3. Гренджа-Донська З. „...Ми є лишень короткі епізоди...” [Передмова] / Зірка Гренджа-Донська // В. Гренджа-Донський. Твори : У 2-х т. – Ужгород : Карпати, 2004. – Т.1. – С. 5 – 68.
4. Гренджа-Донський В. Твори : У 2-х т. / В. Гренджа-Донський. – Ужгород: Карпати, 2004. – Т. 2. – С. 464.
5. Мишанич О. Син верховини [Передмова] / Олекса Мишанич // В. Гренджа-Донський: Твори : У 2-х т. – Ужгород : Карпати, 2004. – Т. 2. – С. 3 – 15.
6. Мольнар М. Доля співця полонин. Причинок до творчої біографії В. Гренджі-Донського / М. Мольнар // Зустрічі культур. З чехословацько-українських взаємовідносин. – Братіслава : Словацьке педагогічне вид-во. Відділ української літератури в Пряшеві, 1980. – С. 388 – 447;
7. Сюсько М. Мовний світ В. Гренджі-Донського / М. Сюсько // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Зб. наук. праць. – Вип. 2. – Ужгород, 2000. – С. 209 – 215.

8. Сюсько М. Псевдоніми В.Гренджі-Донського та інших персоналій у творчому доробку письменника / М. Сюсько // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Зб. наук. праць. – Вип. 8. – Ужгород, 2005. – С. 293 – 302.
9. Тіхий Ф. Розвиток сучасної літературної мови на Підкарпатській Русі / Ф. Тіхий // Переклад з чеської Л.Белея, М.Сюська. – Ужгород, 1996. – С.147 – 150.
10. Чучка П. Сучасні процеси у класі прізвищ / П. Чучка // Spoločenské fungovanie vlastných mien. VII. Slovenská onomastická konferencia. – S.221.
11. Чучка П. Украинские андронимы на славянском фоне / П. Чучка // Перспективы развития славянской ономастики. – Москва : Наука, 1980. – С. 160 – 161.
12. Чучка П. Традиційні імена закарпатських українців / П. Чучка // Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. – Вип. 10. – Житомир, 2003. – С. 171 – 194.
13. Чучка П. Прізвища закарпатських українців. Історико-етимологічний словник / П. Чучка. – Львів : Світ, 2005. – 704 с.
14. Чучка П. Антропонімія Закарпаття / П. Чучка. – Ужгород, 2008. – 672 с.

Стаття надійшла до редакції 12.04.2011